

НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ, НО НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ!

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 18 • год. ХСVII • 24 септември 2021 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

АВРЕН — СВЯТО МЯСТО НА ПАМЕТТА

Д-Р ВАНЯ ИВАНОВА

СТДБ е между малкото организации в страната, която се опитва да свързва настоящето с миналото и бъдещето, да запази паметта и българското духовно богатство. Още с възстановяването си през 1990 г. Съюзът започва създаването на своя съвременна традиция, свързана с провеждането на масови прояви на исторически места и дати.

Във времена, в които елитът, изфабрикуван за нуждите на т. нар. преход ентусиазирано прави „нов цивилизационен избор“, без да се допита до народа, тракийци почитат трагизма, героизма и саможертвата на предците си, съхраняват националните традиции и се борят за запазване на българската си идентичност. Те не желаят да бъдат безродна маса, затова насочват своите усилия за опазване и популяризиране на тракийското културно и историческо наследство чрез богата програма от прояви, на които събират стотици хиляди българи за паметни чествания, поклонения и събори. Там по неповторим начин се съпреживява героичната история на тракийци, съхранява се паметта за миналото, популяризира се огромното българско духовно богатство.

Едно от местата на паметта, които тракийци свято тачат, е в кривопаланкското село Аврен. По време на Междусъюзническата война българското население от с. Манастир е подложено на нечувани жестокости. За да се спасят на 5 септември 1913 година жителите му масово напускат селото. Голяма част от хората търсят убежище в горите, но турците намират 50 от тях – жени, деца и шестима въоръжени мъже. В жестоката битка, продължила три часа и половина, са убити няколко човека. След като патроните привършват мъжете решават да пробият обръча и да потърсят спасение за жените и децата, като намерят българската войска и съобщат на властите в Гюмюрджина. Така останалите живи 42 жени и деца попадат в ръцете на турците, които няколко месеца ги укриват по турските махали и села, осъществявайки нечувани жестокости върху тях. Страхувайки се, че престъплението им ще бъде разкрито, турците решават да се отърват от тях, като ги унищожат. За този ужасен замисъл те избират скалистото място в местността Мъгленник, в землището на с. Аврен. Завързват жените една за друга, доувиват ги с пръти и камъни и ги блъскат в пропастта, в която дивите зверове ги довършват.

След продължително издирване близките на изчезналите попадат на остатъци от дрехите им, които ги отвеждат до мястото на кървавото престъпление. Останките от труповете са събрани и погребани в общ гроб.

Това жестоко убийство става достояние на българската общественост на 20 февруари 1914 г., когато в „Мир“ публикува следното съобщение:

„Около с. Аврен завчера са намерени в един дол трупове на 37 жени, моми и деца, избити и изклани. Клането е извършено преди един месец. Цялото Гюмюрджинско население е ужасено“

На скалата, от която са хвърлени жертвите е поставена паметна плоча, на която пише: „На това място през 1913 г. са зверски избити 42 жени и деца от с. Манастир, Гюмюрджинско“.

Със съдействието на българската държава в Аврен е издигнат паметник, който е открит на 17 октомври 1964 г. На ритуала при откриването присъстват потомци на бежанци, представители на българската общественост, жители от с. Аврен и околните села, тракийци от страната, съвременници на събитията, близки и роднини на загиналите, останалите живи от с. Манастир. Събират се за поклонение и почит.

На 23 март 2001 година Тракийският женски съюз взема решение за организиране на Национален тракийски женски събор в с. Аврен. Решението е подкрепено от Централното ръководство на СТДБ и оттогава всяка година тракийци от цялата страна се събират там в последните дни на септември за поклонение и почит пред невинните жертви.

Първият Национален тракийски женски събор поклонение в Аврен се провежда на 24 септември 2002 г. Участие в него вземат стотици тракийци от цялата страна, председателите на клубовете на жените тракийки, членовете на Националния съвет на ТЖС, К. Карамитрев, председател на СТДБ, зам.-областният управител на Кърджали, зам.-кметът на Кривопаланкград, Цанко Атанасов – председател на ТМС, председатели на тракийските регионални съвети.

Първият Национален тракийски женски събор в Аврен е открит от кмета на селото Димитър Антонов. Слово за трагичната съдба на 42-те жени и деца от с. Манастир произнася Петра Мечева – председател на ТЖС. Художествената програма по време на събора включва изпълнения на ансамбъл „Китна Тракия“ от Хасково и

фолклорни групи от Стара Загора и Кърджали.

През следващите години провеждането на събора като част от програмите на СТДБ и ТЖС, става традиция. Негови организатори са Тракийският женски съюз, Съюзът на тракийските дружества в България, тракийско дружество „Тракия – 1922“ в Кривопаланкград, Община Кривопаланкград и кметството на с. Аврен. Тракийци от Кърджали, стотици жители на Източните Родопи, потомци на тракийски бежанци от всички краища на България всяка година участват в събора-поклонение, за да засвидетелстват своята почит пред невинно загиналите.

Програмата започна със заупокойна молитва, продължава с поднасяне на венци и цветя пред паметника на зверски избитите през 1913 година жени и деца, с трогателни слова на официалните лица, на председателите на ТЖС и на СТДБ. В последните години националният събор-поклонение съвпада със селищния празник на Аврен, който е съпроводен с фолклорни изпълнения както на местни, така и на тракийски състави.

Поклонението в Аврен част от паметта за Тракия и от паметта за България. Затова съвсем основателно по време на поклонението през 2020 г. Иванка Мечева, съпредседател на Тракийския женски съюз, като достойна дъщеря на Тракия и на своята майка Петра Мечева, смята, че трябва да се положат усилия и да се издирят и поканят на поклонение наследниците на жертвите, чиито имена са изписани върху паметника в кривопаланкградското село.

И тази година, на 25 септември тракийци ще сведат глави пред жертвите и ще положат цветя пред техния паметник. Поклоненията като това в с. Аврен допринасят за укрепването на колективната памет. Обществото има дълбоки корени в миналото и не може да съществува без тях, защото те са в неговата памет. Целенасочената политика за подмяна на националната памет, която се развива с изключителна скорост в годините на т. нар. преход, показва как мнозина се отказват от биографиите си и се отричат от народа си в името на конюнктурни интереси. Ето защо противодействието на тази тенденция, която оказва Съюзът на тракийските дружества в България, му отрежда достойно място като патриотична и родолюбива институция, която има достойнството и отговорността да съхранява българщината и паметта. Защото народ без памет, загива.

125 ГОДИНИ ОТ НАЧАЛОТО
НА ОРГАНИЗИРАНОТО ТРАКИЙСКО
ДВИЖЕНИЕ В БЪЛГАРИЯ

Интервю с
Красимир
Премянов,
председател
на СТДБ

На стр. 4-5

СЪЮЗЪТ НА ТРАКИЙСКИТЕ
ДРУЖЕСТВА В БЪЛГАРИЯ
И
ОБЩИНА МАДЖАРОВО
ВИ КАНЯТ
НА
НАЦИОНАЛНО ТРАКИЙСКО
ПОКЛОНЕНИЕ
„ДЕН НА ТРАКИЙСКАТА ПАМЕТ“
2 ОКТОМВРИ 2021 Г.

ПРОГРАМА:

11.00 ч. – Възпоменателно поклонение със заупокойна молитва пред Пантеона на загиналите тракийци в Мемориалния комплекс.

12.00 ч. – Поднасяне на цветя пред паметниците на войводите Димитър Маджаров, Войвода Руси Славов и Капитан Петко войвода.

БЪЛГАРСКИ ПОЩИ И ДОБИ ПРЕС

ОТКРИВАТ АБОНАМЕНТНАТА
КАМПАНИЯ ЗА 2022 Г.

Ако не сме ви разочаровали
и вярвате, че „ТРАКИЯ“
е Вашият вестник,

във всяка пощенска станция
или в офисите на ДОБИ ПРЕС
може да се абонирате.

Цената на 1 бр. е: 1 лв.

Стойността на
годишен абонамент
за 24 бр. е: 24.00 лв.

КАТАЛОЖНИЯТ НОМЕР
НА В. „ТРАКИЯ“ Е 759.

Тракийската кауза
заслужава
Вашата подкрепа.

Два пъти в месеца
очаквайте в. „ТРАКИЯ“

125 ГОДИНИ ОРГАНИЗИРАНО ТРАКИЙСКО ДВИЖЕНИЕ В БЪЛГАРИЯ

ЛИЧНОСТИТЕ, КОИТО НАПИСАХА ИСТОРИЯТА НА ТРАКИЙСКАТА ОРГАНИЗАЦИЯ В СТАРА ЗАГОРА

По повод на 90-годишния юбилей на Петра Мечева

Продължава от миналия брой

ИВАНКА МЕЧЕВА - КОЛЕВА

След промените през 1989 г., с решение на Старозагорския окръжен съд от 29.06.1990 г. е регистрирано Културно-просветно дружество „Тракия“ в гр. Стара Загора. Председател на възстановеното дружество е Младен Чакъров, който през 1991 г. е заменен от Никола Диамандиев. Пълнен с идеи и желание за работа, той си отива внезапно през 1992 г.

От 1992 г. до 2017 г. председател на дружеството е Петра Мечева. Това е период, изпълнен с ярки изяви на дружеството в Стара Загора и в национален мащаб.

Петра Мечева е родена на 16.05.1931 г. в гр. Тополовград в семейство на бежанци от Беломорска Тракия. Самата тя е част от последната бежанска вълна от 1944 г. Основното си образование тя завършва в гр. Гюмюрджина, Гърция, средното в гр. Хасково. Учи във Висша младежка школа в София, Институт за учители, гр. Пловдив. Започва учителската си професия в гр. Пловдив, а от 1963 г. работи като учител в гр. Стара Загора. Защиства II клас квалификация като учител. Повече от 10 години е зам. директор на едно от водещите училища в гр. Стара Загора. Инициатор е на националното движение „Професионален и граждански дълг на учителя. За принос в просветното дело е награден с орден „Кирил и Методий“, и е първият носител на най-престижната награда за просвета в гр. Стара Загора „Анастасия Тошева“.

До 1989 г. повече от 15 години е председател на Градския съвет на движението на жените. Тя е председател и на възстановения Тракийски женски съюз през периода 1997–2014 г. Избрана е за общински съветник с листата на Политически клуб „Тракия“ за периода 2003–2007 г.

През 2015 г. е удостоена със званието „Почетен гражданин на гр. Стара Загора“, носител е на наградата „Капитан Петко войвода“ на СТДБ. Петра Мечева е автор на книгите „Памет за Тракия“, „Родени от Тракия, родили за Тракия“, „Тракия не ще забравим“. Под нейна редакция и организация излиза сборник „Никола Каишев – възстановител на опожарена Стара Загора“.

Под ръководството на Петра Мечева тракийското дружество в Стара Загора излезе от вътрешната си затвореност и се превърна във фактор в обществения живот в града на липите. Тя съумя да представи каузата на тракийци пред старозагорската общественост, в града се заговори за една силна патриотична организация. Тя доказва, че каузата на тракийци е общонационална кауза като приобщи към нея ръководителите на града и областта и показа, че историята на града е тясно свързана с историята на тракийското движение. За обществената значимост на ТД „Одринска епопея“ свидетелства и фактът, че на организирани от дружеството изяви през годините гости са били президентите Петър Стоянов и Георги Първанов, председател на Народното събрание Благовест Сендов, министър Николай Цонев.

Всеки отчетен период, през който Петра Мечева е работила като председател, се е отличавал с ярък принос към града и каузата за Тракия в национален мащаб. Още през 1993 г. тя превръща честванията на 90 годишнината от Илинденско-Преображенското въстание и 80-годишнината от превземането на Одринската крепост в общоградски чествания. До този момент, през годините назад, в града не е имало общоградско отбелязване на годишнините. На общоградското честване на годишнината от Илинденско-Преображенското въстание доклад изнася кметът на града, което е знак за отношението на държавната власт към героичното събитие.

За честване на годишнината на Одринската епопея е изграден общоградски комитет, начело на който е председателят на Общинския съвет. За отбелязване на събитието са привлечени основните политически партии и обществени организации в града. По предложение на Тракийското дружество, с решение на Общинския съвет, в рамките на честванията са преименувани улици, които сега носят имената „Одринска епопея“ и „Димитър Маджаров“. Честването се превръща в общоградско и хилядно шествие на старозагорци прекосява града. Каузата на тракийци се приема като общобългарска.

На емблематичния за старозагорци паметник „Защитниците на Стара Загора“ е осветено знамето на тракийската организация от Негово Високо Преосвещенство митрополит Панкратий. Знамето е прието от родения в Булгаркьой 97-годишен ветеран Коста Динков, който го целува и го предава на представител на най-младите тракийци. За съхранение на паметта за Тракия дружеството организира създаване на филм „Близко до корените“, в който са съхранени спомените на живите тогава участници в събитията.

Тракийското дружество в Стара Загора е първото в страната, което организира посещение по местата на дедите ни. Сега това е почти ежедневие. Но в началото на деветдесетте години, реализирането на тази идея е изключително трудно, основно съпроводено с трудности от посолството на Турция при изюждането на визи. На първото посещение в Турция пътуват

97-годишният Коста Динков от с. Булгаркьой, 95-годишният Атанас Василев от с. Османли, бившият председател Младен Чакъров от с. Еникьой. В края на живота си тези ветерани тракийци успяват да видят отново родните си места.

От това първо посещение в Турция води началото си борбата за спасяване на българските църкви в Одрин. В Одрин групата се среща с бай Филип Чъкърък, който е отдал живота си на съхранение на църквата „Св.Георги“. Състоянието на църквата е изключително тежко, през дупките влизат бездомни кучета и котки, покривът тече. Още при връщането от Турция всички тракийци, потресени от видяното, обсъждат, че нещо трябва да се направи.

Веднага след връщането си Петра Мечева провежда разговор с г-н Карамитрев. Оформя се идеята, че църквата е неразривно свързана с тракийската кауза. Петра Мечева получава съгласието на Съюза да действа. Тракийското дружество изпраща писмо до президента Жельо Желев, в което алармира за състоянието на църквата и за абдикацията на държавата от грижата за двете църкви в Одрин. Тя организира над 40 журналисти, с които заедно посещава Одрин, запознават се със състоянието на църквите и се срещат с българския консул Георги Димов. Целта е чрез журналистите да се запознае об-

ществеността в България с големия проблем. Петра Мечева и г-н Карамитрев провеждат множество срещи с политици и държавници по въпроса за църквите в Одрин. Решение на проблема се получава когато министър на външните работи става Соломон Паси и под негово ръководство се намесва държавата. Приживе г-н Карамитрев винаги е казвал: „Идеята за църквите в Одрин дойде от Стара Загора, от Петра“.

През едно от следващите посещения в Турция, в с.Булгаркьой, отец Иван (също тракиец) за първи път след кървавите събития отслужва заупокойна молитва в памет на убитите тракийци. През деветдесетте години, дейността в тракийското дружество кипи. Все още са живи бежанците и дейците от началото на века. Провеждат се срещи, правят се творчески портрети на изявени тракийци, които се представят пред обществеността, започва провеждане на срещи на тракийци с корен от различни села на Източна и Западна Тракия, кипи работа по защита на социалните искания на тракийци, свързани с оставените имоти в Гърция и Турция. Тракийското дружество е инициатор и организатор на проведените общоградски чествания на 150-годишния юбилей на Капитан Петко войвода. Присъствието на нашия съгражданин Васил Михайлов възпламенява родолюбивите чувства у старозагорци. По предложение на тракийското дружество една от улиците на града вече 25 години носи името на Капитана. Старозагорци ясно осъзнават, че тракийската кауза е общонационална.

Активното присъствие на тракийското дружество в обществения живот на града спомага за наименоване на едно от парковите места в града на парк „Тракия“ (отново по предложение на тракийското дружество). Съвсем естествено първият отличителен знак в този парк е паметникът на Капитан Петко войвода. Този паметник е първият, изграден в страната след промените през 1989 г.

Изграждането на паметника е съпроводено с много тежка борба на Петра Мечева с общинските съветници. Васил Михайлов беше казал, че на Капитана никога не му е вървяло. След като има изграден обществен комитет за изграждане на паметника, мястото е осветено от митрополит Панкратий и е направена е първа копка, има проект на нашия съгражданин Валентин Старчев, Общинският съвет на гр.Стара Загора преразглежда решението си и постановява на това място да се изгради заведение на веригата „Макдоналдс“. Парите се оказват по-силни от паметта и каузата.

Продължава на 3-а стр.

ПРОФЕСОР ИВАН ФИЛЧЕВ – ИЗСЛЕДОВАТЕЛ И ДЕЯТЕЛ НА ОРГАНИЗИРАНОТО ТРАКИЙСКО ДВИЖЕНИЕ

Д-Р ВАНЯ СТОЯНОВА

Преди една година, на 20 август 2020 г. ни напусна професор Иван Филчев. На него беше посветена тазгодишната научна конференция, проведена на Петрова нива под надслов „125 години организирано тракийско движение в България“. Именно по тази проблематика той направи най-големите си научни приноси и нямаше по-подходящ повод, с който да го почетем като изследовател и деятел на Тракийската организация в България.

Родом от най-революционния район на Странджа (роден е в Малко Търново на 5 март 1923 г.), проф. Филчев е генетично свързан с историята и борбите на тракийските българи. От ранна възраст се включва в тракийското движение – първо в родното му Малко Търново, като студент в София – в Софийското студентско тракийско дружество, а впоследствие в Странджанската секция на Тракийското дружество в София, чийто председател е в продължение на повече от 20 години. Сред 1989 г. активно участва във възраждането на Тракийската организация. От 1992 г. насетне е неизменен член на Върховния комитет на Съюза на тракийските дружества в България. Включва се и в редакцията на в. „Тракия“. От 2000 г. до 2011 г. е директор на Тракийския научен институт. С многобройните си изследвания, сред които и фундаменталният труд „Тракийският

въпрос и тракийското движение в България“ (първо издание 2007 г.; второ допълнено издание 2018 г.), с интензивната си лекционна и организационна дейност той пропагандира и защитава тракийската кауза и постиженията на българския национален дух.

В многообразната тематика, изпълваща съдържанието на „Тракийския въпрос“, историята на организираното движение, на Тракийската организация като институция, в различните ѝ форми и етапи на проявление, е именно онова поле, което, образно казано, проф. Филчев разора. Той не е първият изследовател по темата, но е първият, който написа един цялостен труд за нея, от зараждането ѝ

до днес. Той представи организацията, която тракийските българи създават, като институция с национално значение и място в новата и най-нова българска история. Стъпвайки върху изследванията на предшествениците си, проф. Филчев синтезира и обобщи познатото и запълни празнини в историографията със собствения си изследователски принос. Това се отнася най-вече до историята на организацията след войните за национално освобождение и обединение. За изследването ѝ проф. Филчев използва архивни документи, повечето от които въвежда за първи път научно обращение, материали от пресата, мемоарна литература и разбира се, основните изследвания, не много на брой, направени преди него по темата.

В книгата си проф. Филчев проследява еволюцията във възгледите на деятелите на организацията, отразена в нейните програмни документи. Страниците ѝ свидетелстват за единоредието на тракийци в името на общите интереси, но и за вътрешните борби и конфликти в търсене на верните решения. Така, изследването на проф. Филчев изгражда образа на една масо-

ва, непартийна организация, която с легални средства брани правата и интересите на тракийските българи: организира протести срещу несправедливите клаузи на следвоенните договори; води борба за запазване на Западна Тракия в границите на българската държава; за връщане на бежанците по родните им места, а при невъзможност – тяхното настаняване и оземляване в България; защитава имуществените и социални права на тракийските българи; изучава и представя пред българската и международна общественост на Тракийския въпрос.

Във времето след 1990 г., когато тракийското движение в България се възражда, проф. Иван Филчев е не само изследовател, но и активен участник в него. Това му дава възможност да очертае жалоните в най-новата история на тракийската организация.

С широките си исторически познания и точно перо проф. Филчев бе един от стожерите на редколегиата на в. „Тракия“, за чието списване допринесе и като редактор, и като автор. В него читателите разпознаваха не само солидни познания на историята на тракийските българи, но и усещаха живата връзка между различните поколения-тракийци.

Много време, организационни и творчески усилия проф. Филчев отдаде на възраждането на Тракийския научен институт. На него основно дължим възстановяването на поредицата „Известия на Тракийския научен институт“ и активизирането за научен живот на тракийската общност не само в София, но и в цялата страна. Със своите публикации, с интензивната си лек-

ционна и организационна дейност проф. Иван Филчев широко пропагандираше и защитава тракийската кауза и постиженията на българския национален дух.

За своите заслуги той бе удостоен с най-високите отличия на СТДБ и с високи държавни отличия. През 2013 г. Общинският съвет на Община Малко Търново го удостои със званието „Почетен гражданин“ на гр. Малко Търново в израз на своята признателност, почит и уважение.

Проф. Иван Филчев остави трайна следа в историографията на българския национален въпрос, в историята на СТДБ и ТНИ и в спомените не само на своето семейство, но и на своите съмишленици, приятели и съграждани.

125 ГОДИНИ ОРГАНИЗИРАНО ТРАКИЙСКО ДВИЖЕНИЕ В БЪЛГАРИЯ

ЛИЧНОСТИТЕ, КОИТО НАПИСАХА ИСТОРИЯТА...

Продължение от 2-а стр.

Започва люта борба на Петра Мечева, която в една от сесиите на Общинския съвет, въпреки че не ѝ дават думата като гост, тя сама излиза на трибуната и завършва изложението си с думите: „Помнете, че там паметник на Капитан Петко войвода ще има!“

На 18.12.1999 г. паметникът е открит от президента Петър Стоянов. Денят се превръща в огромен празник за целия град, и този празник е организиран от тракийци. И отново на Капитана не му върви. На другия ден паметникът осъмва без едната бронзова ръка на Капитана. Обществеността в града е потресена и огорчена. Благодарение на бдителни граждани и полицията крадците бързо са заловени и паметникът възстановен. Следващите години са посветени на друга кауза, за която Петра Мечева последователно се бори: осъществяване на идеята 26 март да бъде обявен за Ден на Тракия.

За пръв път идеята е приета на конгрес на възстановения Тракийски женски съюз. ТЖС е възстановен на проведена в Стара Загора Национална конференция на жените тракийки на 13-14.06.1997 г. Конференцията е със статут на Учредителен конгрес на ТЖС и за председател е избрана Петра Мечева. На проведения в Созопол Втори конгрес на ТЖС се приема декларация до 39-ото Народно събрание с предложение за обявяване на 26 март за Ден на Тракия за България. Следва поредица от дейности съвместно с ръководството на СТДБ, срещи на Константин Карамитрев и Петра

Мечева с висши държавни ръководители за реализиране на идеята, но без успех. Години наред Петра Мечева не отказва. След избирането ѝ за общински съветник в гр. Стара Загора от името на ПК „Тракия“ тя успява да приобщи общинските съветници към тази идея, внася в Общинския съвет предложение да се предложи на Министерския съвет да обяви 26 март за Ден на Тракия. Това се случва с постановление № 62 от 23 март 2006 г на МС.

Обществеността на гр. Стара Загора е подготвена за такова решение. През годините в града са проведени мащабни чествания на Деня на Одринската епопея, като само през 2003 г. градът е свидетел на грандиозно шествие с над 4000 участници в защита на тази идея. В града е проведена международна конференция на СТДБ на тема „Интеграция на Тракия в рамките на ЕС“ с участието на президента Георги Първанов, на държавни и научни дейци от Турция и Гърция. Решението на Общинския съвет в Стара Загора, свързано с Деня на Тракия, е естествен отговор на обществеността на усилията на тракийци.

През 2009 г. град Стара Загора тържествено чества Деня на Тракия с откриване на паметник „Одринска епопея“. Тракийското дружество изгражда този паметник в памет на героите от Осма Старозагорска Тунджанска пехотна дивизия, 23 пехотен полк и 23 Шипченски пехотен полк. Паметникът е открит от министъра на отбраната Николай Цонев.

През следващите години това е мястото за отдаване на почит към героите от Одринската епопея и старозагорската общественост.

Със своите идеи тракийското дружество под ръководството на Петра Мечева обогатява културния и обществен живот на града. Едно от големите културни събития на града вече 15 години е фолклорният фестивал „Богородична стълка“. Той е предложен на община Стара Загора от Петра Мечева в изпълнение на стратегията на СТДБ за интеграция на Тракия в рамките на ЕС.

Идеята е фестивалът да е с международно участие. В първите години в него участват състави от Гърция и Турция, но в последствие по финансови причини чуждото участие отпада. По идея на Петра Мечева през годините фестивалът се разширява със съпътстващи дейности, включващи изява на занаятчийски, детски пленер, нестинарски танци и др.

Настоящото представяне на дейността на тракийското дружество в Стара Загора чрез личностите, които са отдали сили на тракийската кауза, започна с представяне на Никола Каишев и ще завърши пак с него. Чрез дейността на тракийското дружество бяха запознати старозагорските управляващи и обществеността кой е бил първият архитект на Стара Загора и какъв принос има той за развитието на града. Личността на Никола Каишев беше забравена и неизвестна в града. Благодарение на тракийци той получи своето признание. През 2003 г., по повод на 150 г. от рождението му, посмъртно му е присъдено званието „Почетен гражданин на Стара Загора“, открита е паметна плоча. През 2013 г. тракийското

дружество организира голяма научна конференция на тема: „Никола Каишев – възстановител на опожарена Стара Загора.“ Конференцията е с участие на научни работници от Смолян, Стара Загора, Съюз на архитектите и др. Не само Стара Загора, но и България е в дълг към този специалист, на който дължим немалка част от пътната мрежа в централна България.

Представих само крупните изяви на ТД „Одринска епопея“ след 1990 г. През целия период активно работят секциите към дружеството, провеждат се конференции с учаси се, осветени на Капитан Петко войвода, честване на 650 г. от гибелта на Момчил юнак, организират се посещения по местата на дедите ни, дружеството води плнокръвен живот. Благодарение на Петра Мечева тракийци се сдобиват с още един имот, който днес е Дом на тракийците.

Ако си зададем въпроса: „Какво е общото между личностите, които са ръководили дружеството за периода, включен в книгата „Тракия не ще забравим“, отговорът е прост. На първо място, това са личности, отдадени на каузата за Тракия. В началото тази кауза е свързана с освобождаване на Тракия и последиците от нанесените рани на тракийци. Впоследствие каузата е свързана със съхранение на паметта за Тракия, за събитията, за корените на тракийци.

За да бъдат успешни лидери тези личности са се отличавали с висок интелект, с голям организационен опит, с упоритост да преследват идеите си докрай.

Пред тяхното дело, ние, тракийци, можем само да се преклоним!

125 ГОДИНИ ОТ НАЧАЛОТО НА ОРГАНИЗИРАНОТО ТРАКИЙСКО ДВИЖЕНИЕ В БЪЛГАРИЯ

ИНТЕРВЮ С КРАСИМИР ПРЕМЯНОВ,
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА СТДБ

– Г-н Премянов, през настоящата година СТДБ отбелязва 125 години от началото на организираното тракийско движение. Как преминават честванията?

– Възстановената през 1990 г. Тракийска организация създаде своя съвременна традиция с провеждането на масови прояви на исторически места и дати. Там насочваме погледите на съвременното поколение към героичната история на тракийци. Като радители на тракийската кауза, която е неотделима част от българската, ние останахме верни на своята традиция и през настоящата година. Приехме Национална програма за честванията и по подобаващ начин отбелязваме 125-ата годишнина от началото на организираното тракийско движение в България. Основната цел на програмата и мероприятията е да популяризират дейността на Тракийската организация, нейната история, настояще и перспектива, да утвърдим ролята ѝ на фактор за патриотичното възпитание на младото поколение в съвременното общество.

Като част от програмата за честванията Съюзът на тракийските дружества в България, Тракийският научен институт и Синдикатът на българските учители, проведеха национален конкурс за средношколци, посветен на 125 години организирано тракийско движение в България. Целта на конкурса бе да насърчи младите хора да направят проучване на събития от местната и национална история, на исторически местности, на изяви личности и хора, свързани с борбата на тракийските българи за национално освобождение и обединение, със съдбата на бежанците, намерили подслон в майката-родина, но запазили спомена за родния край и родовия си корен, личности, организации и събития от историята на Тракийската организация в България.

Със своите разработки младите хора показваха, че проявяват изключителен интерес към опознаването на историята на тракийските българи и тракийската кауза като част от българската идентичност. Това може само да ни радва, защото младото поколение е това, което ще пренесе историческата памет за станалото в миналото към настоящето и бъдещето.

Организирахме и участвахме в ключови в символни за Тракийската организация дати и събития, свързани с 26 март - Ден на Тракия, 118-години от Илинденско-Преображенското въстание, 108 години от кървавия погром и геноцида над тракийските българи, Национален тракийски младежки събор на Илиева нива, Националният тракийски събор в с. Славейно, Националният тракийски събор на Петрова нива, Национален тракийски фолклорен събор „Богородична стъпка“ и др. Предстои провеждането на Национален тракийски женски събор-поклонение в с. Аврен и Национално тракийско поклонение „Ден на тракийската памет“ в Маджарово. Всички тези мероприятия се провеждат заедно с общините в Ивайловград, Малко Търново, Стара Загора, Крумовград и Маджарово. За съжаление, поради пандемията не успяхме да проведем традиционните тракийски събори в българските църкви в Одрин.

Всички мероприятия, събори, поклонения, национални конференции и др., които организирахме, събраха стотици хора, свързани с тракийската кауза, дадоха възможност за среща на тракийци, за поддържането им

като общност и за укрепване на колективната памет.

На изключителен интерес се радва и изложбата, посветена на бележитата годишнина. Тя бе подготвена от Съюза на тракийските дружества в България и Тракийския научен институт в партньорство с Държавна агенция „Архиви“, Научния архив при Българската академия на науките и Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“. Изложбата бе открита от вицепрезидента на Република България Илияна Йотова през януари т. г., в София, а след това продължи като гостуваща в Търговище, Ямбол, Стара Загора, Хасково, Харманли и др. Предстои гостуването ѝ в Пловдив, Свиленград и черноморските градове, в които има компактни маси тракийци. Тя проследява 125-годишната история на организираното тракийско движение от неговото начало през 1896 г. до Съюза на тракийските дружества в България днес.

Със съдействието Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията, на Български пощи и Съюза на българските филателисти, валидирахме илюстрирана пощенска карта с оригинален знак за цена на пощенската услуга, с лика на Капитан Петко войвода и логото на СТДБ. Новата пощенска карта е част от програмата на Съюза за отбелязване на 125-ата годишнина от началото на организираното тракийско движение в България.

Заедно с Община Малко Търново, Историческия музей „Проф. Александър Фол“ и Международния търговски и културен център Геопан – Бургас, СТДБ и ТНИ участваха в инициативата за издаване на сертифицирана Туристическа карта на Странджа – Петрова нива 2021.

Съюзът на тракийските дружества в България посрещна своята 125-а годишнина и с две нови книги.

– Бихте ли ни разказали повече за тях?

– Едната книга, чиито автор съм аз, е документален сборник, който според акад. Георги Марков, е ценен извор за съвременната история на СТДБ през изтеклото десетилетие (2011–2021). В него са включени докладите ми пред Върховния комитет, слова, статии и интервюта.

Другата е монография на д-р Ваня Иванова, носеща емблематичното заглавие „Съюзът на тракийските дружества в България в битка за паметта и търсене на историческа справедливост (1990–2020)“. Това изследване, което е посветено на последните три десетилетия от дейността на СТДБ, се явява своеобразно продължение на труда на покойния проф. Ив. Филчев, и бе посрещнато с интерес от тракийци и от научната общност.

– 2021 г. е юбилейна и за в. „Тракия“?

– Да, през януари се навършиха 100 години от излизането на неговия първи брой. За читателите на вестника ще припомним, чена 14 (21) януари 1921 г., в изпълнение решенията

на Четвъртия конгрес на Тракийската организация, излиза брой първи на печатния орган вестник „Тракия“, чиито главен редактор е Димитър Попниколов. Издаването на вестника е свързано със средства, затова съгласно чл. 8 от тогавашния Устав на организацията, всеки тракиец е задължен да го получава. Вестникът бързо се превръща в ценен източник на информация за тракийци и става важен пропагандатор на тракийската кауза.

Ролята на в. „Тракия“ за запазване на историята на тракийските българи и тяхната организация през годините, е безценна. Убеден съм, че тя ще продължи да бъде такава, докато има тракийци и милеещи за тракийската кауза.

За съжаление, със смъртта на главния редактор на вестника Тодор Коруюв през април т.г., загубихме приятел, професионалист и съмишленик, дълбоко свързан със съдбата на тракийци, а България – загуби талантлив журналист и публицист.

– Като председател на СТДБ бяхте включен в българската делегация, която през май т.г., водена от държавния глава Румен Радев, бе на посещение в Рим и Ватикана. Как оценявате тази покана?

– Като изключително висока оценка за организацията Съюз на тракийските дружества в България. В делегацията бяхме двама представители на Съюза – аз и член кор. Иван Гранитски. В Рим отдадохме почит и поднесохме венци пред паметника на патрона на нашата организация Капитан Петко войвода. Присъствахме на Божествена света литургия в базиликата „Сан Клементе“, в която светите братя Кирил и Методий са служили за първи път на славянски език след благославянето на азбуката и книгите от римския епископ папа Адриан II. Положихме венци и пред паметника на Иван Вазов и паметника на св. св. Кирил и Методий, разположен в двора на българското посолство в италианската столица.

Президентската институция има ясна по-

зиция по тракийския въпрос и последователно я отстоява. Единственото изключение беше пребиваването в нея на Р. Плевнелиев.

– Проблемът за обезщетение на тракийските българи от Източна Тракия и Мала Азия продължава ли да стои като актуален в днешния ред на СТДБ?

– Той никога не е излизал от него. Както знаете, това е проблем, наследен от историята, касаещ имуществени и човешки права на тракийци. Още през 1990 г. Съюзът на тракийските дружества в България обяви за своя стратегическа цел обезщетението на тракийските бежанци, не само като имуществен проблем, но и като проблем за защита на човешките права на тракийски българи, чиито имоти в Източна Тракия и Мала Азия са заграбени през 1913 г. от Турция. Проблемът за обезщетение на тракийските бъл-

гари прокудени от родните им места, е поставян многократно от СТДБ пред президенти, министър-председатели, председатели на Народното събрание, министри, депутати, политици. Тракийската организация успя да го превърне от общонационален в международен през 2008 г., когато по предложение на СТДБ, направено от евродепутатите Маруся Любчева и Евгени Кирилов, Европейският парламент прие резолюция, с която обвързва членството на Турция в ЕС с обезщетенията за имотите на тракийските българи, т.е. със законните права на наследниците им. Във връзка с това СТДБ организира подписка, за да покажем, че подкрепяме и приемаме помощта на ЕС, засвидетелствана в резолюцията на Европейския парламент. Подкрепата на тази подписка с огромно мнозинство има за цел да подскаже, че движението на Турция към ЕС минава и през решаването на този въпрос, за чието съвременно решаване главната отговорност е на българското правителство. Съюзът на тракийските дружества се опита да ангажира и основната законодателна институция в страната чрез Декларацията, която изпратихме на председателите на парламентарните групи в 41-то Народно събрание от участниците в Националното тракийско поклонение „Ден на тракийската памет“, Маджарово 2012. В нея пледирахме Народното събрание да излезе със специална декларация и въпросът за моралното и материално компенсиране за живота и заграбените имоти на нашите предци да бъде един от важните въпроси на нашето политическо и морално ежедневие, защото това за нас е национална кауза и тя може да бъде спечелена само с общи усилия. В Централното ръководство на СТДБ е изградена работна група за компенсациите и обезщетенията, която систематизира доводите на тракийци, но решаването на проблема е отговорност на българската държава.

Продължава на 5-а стр.

НАЦИОНАЛНА ИЗБОРНА КОНФЕРЕНЦИЯ НА ТМСБ ПРИ СТДБ

На 4 септември т.г., в гр. Стара Загора се проведе Национална изборна конференция на ТМСБ при СТДБ. Присъстваха представители на тракийските младежки дружества от цялата страна. Гости на форума бяха: г-н Премянов – председател на СТДБ, Михаил Вълов, зам. председател на ЦР на СТДБ и председател на ТД „Тракия“ в гр. Ямбол, Кирил Киряков, зам.-председател на ВК на СТДБ и председател на ТД Лазар Маджаров, Стефан Колев, член на ВК на СТДБ и председател на ТД „Странджа“ в Бургас, Чавдар Георгиев, член на ЦР на СТДБ.

Конференцията започна при наличен кворум в обявения час. Младежите бяха приветствани от председателя на СТДБ г-н Премянов, който изтъкна значимостта на ТМСБ за Тракийската организация.

Младежите определиха за водещ на конференцията съпредседателя на ТМСБ при СТДБ – Десислава Костова, а за протоколчик – Светла Славова от Димитровград. За преброител бе избрана Даниела Василева от Свиленград. Бе избрана и комисия по избора в състав: Милена Апостолова от Бургас-председател, членове: Николай Хаджиев от Стара Загора и Татяна Казакова от Сливен.

Съпредседателят на ТМСБ – Цанко Атанасов изнесе отчетен доклад за периода 2017–2021 г. Акцентите бяха поставени върху проведените мероприятия, различни от тези на СТДБ. Посочени бяха двата симулирани ученически процеси, проведени съответно в РС-Димитровград и в РС-Харманли за обезщетенията на тракийските бежанци, събитието в Общински музей в Димитровград, посветено на малко извест-

ните тракийски войводи, посещението в Брюксел по покана на евродепутата – Петър Курумбашев, както и кръглата маса в Димитровград. Специално внимание бе отделено и на знамето на ТМСБ при СТДБ, подарено от председателя на ТД „Родопи“ – Асеновград-г-жа. Ели Воденичарова. Младежите приеха и програмата.

Официално за членове на ТМСБ при СТДБ бяха приети и новоучредените през периода тракийски младежки дружества – ТМД „Таньо войвода“ в Асеновград, ТМД „Георги Кондолов“ – Бургас, ТМД „Рада Кравкова“ – Казанлък, ТМД „Михаил Герджиков“ – Сливен, ТМД „Тракия“ – Свиленград, ТМД – Карнобат и ТМД „Царевец 2021“ – Велико Търново. Председателите им бяха приети за членове на НС. С мандат от три години бяха избрани и три нови членове – фи-

зически лица – д-р Мария Неделчева-Хасково, д-р Динко Странски и Вяра Жекова от София, както и беше потвърден мандата на досегашните членове – Цанко Атанасов – Стара Загора, Светла Славова-Димитровград, Павел Петков-Димитровград, Милена Апостолова-Бургас, Петър Иванов-Варна. Бяха приети и изменения в статута на ТМСБ при СТДБ, касаещи възрастта на членовете.

Съпредседателите – Десислава Костова-Димитровград и Цанко Атанасов-Стара Загора бяха преизбрани за нов тригодишен период.

За секретар на ТМСБ при СТДБ бе избрана Светла Славова-Димитровград.

За свой приоритет през новия тригодишен период младежите посочиха изграждането на нови младежки дружества и обновяването на състава.

Продължение от 4-а стр.

– Едва ли ще бъде пресилено, ако констатирам, че държавата ни не е особено активна в тази посока?

– Със съжаление трябва да констатирам, че българските управници с малки изключения, нямат уважително отношение към историческото минало, в т.ч. и към тракийската кауза. Така например, правителството на Б. Борисов беше първото правителство, което спря субсидията към СТДБ като към гражданска организация, създавайки по този начин предпоставки за срыв на нашата дейност. Контактите с него вървяха трудно, а поставените от нас въпроси не намираха никакъв отговор. Когато ставаше дума за тракийската кауза, за опасни етнорелигиозни процеси в тракийския регион, за тежки дисбаланси в него, за имуществените проблеми на тракийските българи, за откритите въпроси в нашите отношения с Турция, българските управляващи демонстрираха отказ от активност в решаването на проблемите.

Двустранните отношения между България и Турция се характеризират с положителни тенденции, но носят сложни и противоречиви исторически белези, а защитата на интересите на тракийските бежанци е един от малкото аргументи в спорните въпроси. България винаги се е стремяла към справедливото решаване на въпроса

125 ГОДИНИ ОТ НАЧАЛОТО НА...

чрез преговори при стриктно спазване на сключените договори. Турция обаче, неотклонно и твърде успешно се опитва да заобикаля постигнатите двустранни договорености, когато прецени, че не са в нейна полза. Пример за такъв подход е отказът за прилагането на Цариградския мирен договор от октомври 1913 г., Одринското споразумение от ноември 1913 г. и Ангорския договор от 1926 г. По същество тракийският проблем е международно правен – следователно предмет на международното публично право, а не частен въпрос, в какъвто турската дипломация иска да го превърне. Липсва правно основание в стремежа на турската държава да поставя своите отговорности за решаването на имуществени проблеми в пряка зависимост от други въпроси в контекста на двустранните отношения.

Преди години Турция се съгласи да направим съвместна работна група по решаването на имуществените проблеми. Впоследствие инициативата бе провалена по вина на тогавашното българско правителство. Многократно настоявахме и продължаваме да настояваме за възобновяване работата на българо-турската смесе-

на комисия и за включване на представители на СТДБ в нейната работа, разчитайки, че чрез това участие ще се реализират резултатите от огромната и дългогодишна историческа, издирвателна и изследователска дейност на Съюза по въпроса за обезщетението на тракийци. Държа да подчертая, че поставянето на въпроса от българските управляващи не би било недружелюбен акт към Турция, с която нашата държава поддържа добросъседски отношения, а опит да се реши един наболял въпрос в между-държавните отношения.

Съюзът на тракийските дружества в България няма да се умори да напомня за неизпълнения към тракийци дълг на политиците, които продължават да мълчат за първия от всички през миналия век тракийски геноцид, за нерешените човешки, морални и материални права на тракийските бежанци и техните потомци. СТДБ ще продължи да работи за съхраняване паметта за миналото, ще защитава българщината и православието, за да ни има, спазвайки завета на нашите предци: „НЕ ЗАБРАВЯМЕ, НО НЕ ОТМЪЩАВАМЕ“, и се надяваме да дочакаме справедливост!

НА 15 СЕПТЕМВРИ СЕ НАВЪРШИХА 102 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ХУДОЖНИКА ВОИН НИКОЛАЙ ХАЙТОВ

ЧЛЕН-КОР. ИВАН ГРАНИТСКИ, ЧЛЕН НА ВК НА СДБ

Историята на българската литература през последните години – предимно във върховите изяви на неколцина белетристи – ни дава не само богат материал за наблюдения и размишления, но и привлича вниманието ни към един удивителен факт. Именно писатели, а не историци, социолози или социалпсихолози постигат действителните дълбочини и проникновения на разрезите и анализите както на социалното битие на българското общество, така и на съзнанието и душата на отделния човек. В такъв план прозаисти като Димитър Талев, Димитър Димов, Емилиан Станев, Павел Вежинов, Андрей Гуляшки, Камен Калчев, Николай Хайтов, Генчо Стоев, Васил Попов, Йордан Радичков, Вера Мутафчиева, Дико Фучеджиев, Ивайло Петров и др. с най-добрите си произведения всъщност играят ролята на своеобразни рентгенографи на пулсациите и трансформациите в социума и в душата на отделния индивид. Ето защо българските поколения през XXI век вероятно непрекъснато ще се връщат към препрочита на техните творби, за да си отговорят на главните въпроси, свързани със състоянието и динамиката на българското общество през XX век.

Една от най-интересните фигури в тази плеяда без съмнение е Николай Хайтов – емблематично, ярко и противоречиво явление в българската литература. Още неговите първи публикации и книги вдигат шум около името му и твърде често това е нелитературна шумотевица. Причината е не само в конкретния текст, но и в самия характер на автора – чепат, остър, конфликтен, настъпателен. За половин век перото на Хайтов ражда над 60 книги – проза, публицистика, есеистика, пътеписи, пиеси, документални изследвания, краеведски анализи и т.н.

Още ранните публикации насочват нашето внимание към няколко съществени и характерни особености на неговия талант. Първата ни припомня традициите на голямата българска проза и публицистика от края на XIX и началото на XX век. Става дума за значението на писателя не толкова като автор на конкретен текст, колкото и като народен трибун, ярка обществена фигура, която и със своето творчество, и с поведението си играе ролята на своеобразен нравствен и духовен учител на обществото. Така в народното съзнание са се съхранили Захарий Стоянов, Алеко Константинов, Иван Вазов, а малко по-сетне Елин Пелин и Йордан Йовков. Един глобален поглед към духовното наследство на тези велики писатели и духовни учители на нацията ще ни разкрие как главната цел на тяхното творчество е да покаже саморазгръщането на националния характер и неговото проектиране върху националната съдба чрез съдбата на отделния човек. Както и обратната дифузия – отражението на индивидуалната воля, морал и съзнание, решителност и самоотверженост или плахост и конформизъм върху съдбата на Отечеството.

Двете книги, които носят на Николай Хайтов огромна известност, са „Шумки от габър“ и „Диви разкази“. Те имат почти феноменален успех – преиздавани десетки пъти в милионни тиражи само в България, превеждани на над 25 езика също в милиони екземпляри и получили оценката на именити български и чуждестранни критици и писатели. Тези две книги са причината името на Николай Хайтов все повече да започва да се обгражда със славата не само на един от

**„Главата ми да отсекаят, пак ще
викам: Да живее България!“**
Николай Хайтов

най-ярките съвременни български писатели, но и последователен и яростен борец за защита на българската национална идентичност. Тук се натъкваме на двустранен процес на взаимно влияние и проникване. От една страна, творбите на Хайтов се опитват да следят пулсациите на индивидуалните характери на героите и чрез тях да очертават широка и многопластова обществена картина. А от друга, самите творби се превръщат в своеобразен катализатор на определени социални процеси. Или най-малкото, спомагат за тяхното ускорено разбиране и приемане в българското общество.

С удивително постоянство повече от половин век Николай Хайтов продължава тази борба. И главните му оръжия тук са прозата, публицистиката, краеведските изследвания и непрестанните полемики.

Да надникнем във вълшебния и същевременно пределно реалистичен свят на „Диви разкази“. Спонтанно и естествено тук се поражда паралели със сътвореното от други големи български писатели. Ако Йордан Йовков е романтичният певец на Добруджа, а Елин Пелин е реалистичният художник на селото в Шопско, Хайтов внася в българската литература темата за Родопите. Всъщност „Диви разкази“ е вълнуваща поема за Родоп

планина и отделните разкази са като части или фрагменти от тази поема. Героите са децата на тази особена планина. Като че ли те са облъчени от духа на древните мистерии, сякаш светлините и сенките на орфизма налагат печат над всяка тяхна мисъл и действие. Родопите са толкова различни от другите български планини.

В тях има някакво мистично съчетание на човешка одухотвореност и отвъдна съзерцателност. И тази особеност определя магическата привлекателност на Хайтовите „Диви разкази“. Те ще ни поразят както с голямата вътрешна динамика на сюжета, с драматургичната енергия при разгръщането на характерите, със суровия, почти груб, като че ли с топор насечен, слог (а такива чепати, резки, необработени са и някои от героите, както е в „Мъжки времена“, „Мерак“, „Ибрям-Али“), така и с фееричността, изграждането на повествованието като разказ видение, използването на думите и фразите като чуруликаща вода, ярката пластичност на извайваните характери („Страх“, „Сватба“, „Изпит“). Трети път ще ни порази психологическата дълбочина на авторовото проникновение („Дервишово семе“, „Магьосникът от Брезе“, „Козият рог“).

Любопитно е да направим паралел между „Диви разкази“ и „Шумки от габър“. Сякаш и

в двете книги главният герой е планината или природата, най-общо казано. Но ако в „Диви разкази“ писателят повече се интересува от могъщото излъчване на планината или планинското, което оформя душата на отделния герой, то в „Шумки от габър“ той търси в природната хармония – в дървото, камъка, водата, вятъра, птицата, дивеча – човешкото, отраженията и преобразованията на човешката душа. „Шумки от габър“ също е своеобразна поема, даже тук невидимото присъствие на поезията е почти структурообразуващ елемент на книгата. С поетични пулсации са белязани сравненията между Родоп планина и Странджа, с поетични думи авторът изследва душата на леса, където отделните дървета – габър, бук, борика, мура, дъб, ела, липа, бор, чинар, бреза – са като отделни инструменти в един гигантски хармоничен ансамбъл. Сякаш човешки одухотворени са тези отделни инструменти, когато говорят помежду си, бърборят, тръбят, шепнат, пеят. Ето фрагмент от прелестното есе, дало название на цялата книга „Шумки от габър“:

„Един е вятърът, но горската песен е винаги различна. А това е, защото в гората има най-различни шумки. Стъпили на тънките си и високи точета, шумките на планинската осига започват да се клатят и при най-малкото подухване на вятъра танцуват, извиват се, превиват се и как ли не, накъде ли не, а ситният им трепет произвежда звуци, наподобяващи шумоленето на есенни приспивни дъждове. Те са монотонни като мълвата, без интонации и сърдечни изблици, успокоителни, безметежни, но и... безполезни.

Иглиците на бора са нещо свършено друго: дръжка, талия – всичко е събрано в един бодил, в една забита на дървото струна, която реже вятъра, и вместо тя, струната – трепери насеченият вятър. От това е оня малко тъжен и болезнен вой, който идва от бориките във ветровито време и наумява виене на глутници.

Между словоохотливата бърбица-трепетлика и суровия тържествен бор се помещава цял оркестър от дървета с най-различна шума (свирки, свирчици и струни). Яворът, макар че е клонат и мощен, мелодия не прави, но затова пък металният звук на едрото му листе с нищо не може да се замени, защото е потребно да се сплещи дребосъкът из гората с внушителни и драматични звуци. В такива случаи яворът е неподобен: той блъска чинелите си до пресипване – листата му наистина наподобяват чинели, и, послушен на всички ветрове, не стира, докато вятърът не каже стига!

Гръмогласен като него, но не тъй спривав е дъбът. Той не бърза при първото появяване на вятъра да шуми и да плющи. Дъбът се нуждае от подготовка, въодушевление, от убеждение, че вятърът е истински вятър, а не капризна фукотевица. Тежка, тапицирана с мях и кожа, дъбовата шума мъчно заиграва, но щом веднъж се разлюлее – дъбовият лес може да се надпреварва и с океана.

На дъба се опитва да подражава зелената бука: и тя гърми, и тя шуми, и тя ехти, и тя като дъба се уж вълнува, но вслушайте се и ще разберете, че това не са вълнения сърдечни, а препирни за по-дебело място, пусто и пометено разхлупване на празни бъчи!“

Сътвореното от Николай Хайтов трудно се вметва в определени жанрови граници. Продължава на 7-а стр.

НА 15 СЕПТЕМВРИ СЕ НАВЪРШИХА...

Продължение от 6-а стр.

Класическите по своята архитектура „Диви разкази“ понякога внезапно ни предлагат народопсихологически наблюдения, а есеистичните „Шумки от габър“ често съдържат ярки бележитични зарисовки. А на отделни места, както вече посочихме, дори откриваме стихотворения в проза. Но не жанровото определение е съществено при писатели от ранга на Николай Хайтов. Нещо друго е много по-важно тук, а това е постоянното усилие да се проследи движението на българския дух, саморазгръщането на българския характер, осмислянето на българската национална съдба, видени и претворени в проникновено слово. **Словото на Хайтов почти винаги е осветено от своеобразен вътрешен огън – от огъня на националното самосъзнание и самочувствие.** Този огън се поддържа от нашия автор не само с неговите прозаични и есеистични книги (като „Диви разкази“ и „Шумки от габър“), но и с книги като „Хайдути“ – блестящо възкресяване на легендата за Румяна войвода, Ангел войвода, Чавдар войвода, Петко войвода.

През 70-те и 80-те години Хайтов е един от първите български писатели, осъзнал изключителната необходимост и потребност за българското общество да се извадят на бял свят забравени личности, важни за поддържане на националното самочувствие и формиране на характера на новото поколение. Най-ярък пример тук е възкресяването на легендарната фигура на Капитан Петко войвода. И никак не е случаен грандиозният успех на телевизионния сериал по сценария на Хайтов. Очевидна е по това време жаждата в българското общество за примери от по-близкото или далечно минало, които да бъдат за новото поколение като нравствени и волеви ориентири. Освен това с този сериал Хайтов разчупва и едно съществуващо дотогава клише: лошите турци – добрите българи. Тази щампа е

отхвърлена от богатия, изграден с изключителна художествена дълбочина и плътност характер на Капитан Петко войвода. Така, от една страна, Хайтов възкресява характер и образи, които озонират националното самочувствие, а от друга – прави това не с клишета и нови идеологии, а чрез живи, ярки, многопластови, пластично изградени характеры.

А онова, което Хайтов не може да изрази чрез формата на разказа, есето, сценария, го излива в пътеписа. Спокойно, плавно, достолепно, на места даже витиевато е пътеписното повествование при Хайтов. Понякога той ни напомня Вазовия маниер на изграждане на пътеписа. Само автори, които познават българската природа и които обичат българската душа, раждат такива творби. Най-точна илюстрация тук са „Светогорски записки“ или пътни бележки за Странджа, за Магурата и „Из Лъките“.

Още от самото начало Николай Хайтов изпитва неудържимо пристрастие и към краеведските изследвания. В съвременната българска литература няма друг автор, който да е отделял толкова много време за на пръв поглед досадните проучвания и справки, нужни за едно краеведско изследване, както на книги за миналото на Асеновград, на Яворово, Девин, Смолян и т.н. Но той твърде добре осъзнава значението за днешната ни култура и съдбоносната роля при съхраняването на националната идентичност и памет от написването на историята на едно село, град или проследяване развитието на определени занаяти и обичаи в някое населено място.

И друга особеност сродява Хайтов с традицията на голямата българска литература – полемиката, потребността и с оръжията на публицистиката да се отстояват определени принципи и цели. Най-яркият пример тук са филипиките и памфлетната война около гроба на Левски. В продължение на няколко години Хайтов води епически сражения с десетки автори – архитекти, археолози, публицисти, исто-

рици и други, за да докаже, че Васил Левски е бил погребан в черквата „Св. Петка Самарджийска“ в центъра на София.

В резултат на тази гигантска полемика, в която нашият автор успя да приложи много и значителни аргументи в подкрепа на своята теза, се родиха три книги, които представиха тезите на страните в дискусията, редица документи, стенограми и т.н. Почти по същото време той не се поколеба да започне и друга война, пак сам – нова полемика с историците, която също се затегна и трая няколко години. В този случай спорът беше главно за ролята на българомохамеданите в Априлското въстание. Хайтов спореше и опровергаваше твърденията, че българомохамеданите са играли ролята на палачи при потушаването на Априлското въстание.

Едва ли ще е пресилено да кажем, че една от главните характеристики на личността и твореца Николай Хайтов е филипиката, спорът. Две ярки и определящи съществени неговии творчески търсения книги също са родени в полемика. Първата е „Бодливата роза“. Почти 20 години преди темата за екологията и опазването на природната среда да стане актуална, Хайтов се насочи към нея. В „Бодливата роза“ той предупреждава, че ако човекът продължава така варварски да се отнася към своята природа, последиците ще бъдат непоправими. Днес виждаме, че за съжаление пророчествата му се оказаха верни. И каква тънка невидима духовна връзка свързва „Бодливата роза“ и „Шумки от габър“ – ако искаме да съхраним своята душа и вътрешно равновесие, трябва да опазим природата, внушава ни и с двете книги авторът.

Но не само темата за опазването на природната среда вълнува години наред Хайтов. В яростна полемика за чистотата на българския език и неговото преподаване се ражда и „Вълшебното огледало“. Отново самотен, но непоколебим, Хайтов

разменя словесни шпаги с професори, лингвисти, семиотици, структуралисти, защитавайки българския език от нахлуването на чуждици, паразитизми, неологизми и др. Днес виждаме колко проникателно е било писателското съзнание на Хайтов, за да се разтревожи от зловещата тенденция за пълзящо дехуманизиране, изсушаване и обезбългаряване на българския език и реч. Не само във вестници и други средства за масово осведомяване (главно електронните медии) авторите вече си служат само с по неколкостотин думи, голяма част от които са чуждици, трафари и канцеларски клишета, но вече и в художественото слово, в творбите на редица съвременни автори виждаме трагичното обедняване и примитивизиране на техния език и стил. „Вълшебното огледало“, както и няколко други книги, съдържащи размишления по проблеми и личности на литературата и изкуството (например „Истини в сянка“, „Надникване в съкровено“, ни помагат да надникнем в творческата лаборатория на Хайтов, да разберем генезиса на неговите творчески идеи, предпочитания и естетическа нагласа.

И в многобройните си публицистични текстове (статии, интервюта, памфлети, филипики, антрефилети, бележки и пр.) Николай Хайтов следва проверените традиции на класическата българска публицистика, чиито родоначалници са Георги Раковски, Любен Каравелов, Христо Ботев, Петко Р. Славейков, Захарий Стоянов.

През целия си живот Николай Хайтов воюва срещу отродителите, майкопродавците и отцегугалите, които продават за паница леща българските национални интереси. За това публицистиката му е остра и безпощадна, твърде често язвителна и жлъчна и този факт през десетилетията му създава многобройни и често пъти никак небезобидни врагове. През последните години от живота си, когато той беше и председател на Съюза на българските писатели, изпод перото му излязоха няколко книги с ярка и безпощадна публицистика – „Време за разхвърляне на

ПОКАНА

Централният съвет на ПП „Политически клуб „Тракия“ на основание на чл. 9, ал.2, т.1 от Устава на ПП „Политически клуб „Тракия“

СВИКВА

Национална конференция на ПП „Политически клуб „Тракия“ на 27 октомври 2021 г. в заседателната зала на СТДБ, София, ул. „Стефан Караджа“ № 7А, от 13.00 часа при следния

ДНЕВЕН РЕД

1. Отчетен доклад за дейността на ПК Тракия за периода 2017-2021 г.
2. Промени в състава на Централния съвет на ПП „ПК „Тракия“.
3. Промени в състава на Контролния съвет на ПП „ПК „Тракия“.
4. Разни.

камъни“ и „Който има ухо да чуе“, както и два тома „Троянските коне в България“. **Ювеналовият гняв на художник-воин в безподобната по своята полемичност книга „Троянските коне в България“ се пораждаше от многобройните примери на престъпно отношение на редица пишманполитици и лъжедержавници, които като колорадски бръмбари след началото на така наречения преход от 10 ноември 1989 г. опосаха националното стопанство на България, предадоха суверенитета на Отечеството и родиха стотици примери на гнусно лакейничене и подмазвачество пред новите силни на деня, загърбайки фундаменталните национални интереси.**

Убедени сме, че публицистичните текстове на Николай Хайтов тепърва ще бъдат четени, препрочитани и анализирани от бъдещите изследователи, защото те са заредени не само със справедлив гняв и патос, но и съдържат редица почти пророчески предупреждения за опасностите, пред които е изправено Отечеството в неспредвидимия водовърт на световните геополитически събития и процеси.

Николай Хайтов има рядката способност да усеща значението на конкретния факт или събитие, раждащи историчността на момента. Неслучайно повече от той четири десетилетия с удивителна прилежност той води дневник. Последните години ни поднесе няколко тома от този дневник. На пръв поглед някои от бележките и записките са без особено значение, даже отделни подробности могат

да ни се сторят излишни и несъществени. Но ако внимателно прочетем дневниците на Хайтов, ще видим, че тяхното значение не е толкова и не е само в отразяването на лични творчески планове, авторови размишления, случки и събития с по-мощно или по-камерно звучене. Те са своеобразна хроника на изминалите години. В тях невидимо присъства движението на обществените процеси, сложните разслоения и трансформации в общественото съзнание на българина. Четейки записките, ще можем да разберем както отделни исторически отрязъци от време с техните превратности, така и ще очертаем по-релефно образа на отделни личности или тенденции. Най-сетне, тези дневници са и опит да се улови духът на времето и в повечето случаи, трябва да признаем, това е плодотворен опит.

Още нещо впечатлява у личността на Николай Хайтов. Той не се съобразява с люшканията на политическата конюнктура и за разлика от някои свои колеги, които до 10 ноември 1989 г. раболепно обслужваха тоталитарния режим, а сега с двойно подобострастие се стараят да се подложат на шумни еднодневки, самопровъзгласили се за политически елит, Николай Хайтов е последователен в отстояването на една достойна и нравствено извисена национална позиция на българския писател. С мащабното си духовно присъствие повече от половин век Хайтов работи за възвръщането първозданата роля и сила на българския творец, на значението му за оцеляването на Отееството.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А, тел.: 02/987 48 96

Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталоген номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: д-р Ваня ИВАНОВА, чл.-кор. на БАН проф. Васил ПРОДАНОВ, чл. кор. на БАН Иван ГРАНИТСКИ, д-р Динко СТРАНСКИ, Мария БОЖКОВА, Хубен СТЕФАНОВ; Тодор КОПУЕВ
Дизайн: Мария БУДЕВА; e-mail: stdb_sofia@abv.bg, тел. 02/986 71 26; факс: 02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSGF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044; Златка Янева (Сливен) – 0897601560; Анета Георгиева (Хасково) – 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

Д-Р ВОЙН БОЖИНОВ:

ПЕСИМИСТ СЪМ, ЧЕ ДНЕШНИЯТ ПОЛИТИЧЕСКИ ЕЛИТ
ЩЕ ЗАЩИТИ НАЦИОНАЛНИТЕ ИНТЕРЕСИ

ИНТЕРВЮ НА Т. ДЖОЕВА

С ИСТОРИКА Д-Р ВОЙН БОЖИНОВ ЗА ЕПИЦЕНТЪРЪТ

– Д-р Божинов, отбелязваме 136 години от Съединението на Източна Румелия с Княжество България. Наричаме го „най-българският празник“, „звезден миг на България“. Делото на съединителите е безспорно, но дали духът на Съединението присъства в съвременна България?

– Напълно сте права! Денят на Съединението е светъл празник за нас, българите, напоява ни за непоколебимостта на нашите предци, когато е ставало дума за националната кауза, носеща със себе си духа на всебългарското обединение. Що се отнася до съвременността, то днес ние живеем в друга България, твърде различна от онази на възрожденския ентузиазъм, останал непрекъснат дори от тежките решения на Берлинския конгрес, разделили нацията ни. В наше време търговците удобно са се настанили в българския храм, а ние постоянно очакваме да се появи спасител, който да ги изгони оттам, но вече повече от 30 г. се оказва, че нарочените за спасители са в сговор с политическите търгаши – симбиоза, от която е трудно да се открие изход.

– 6 септември е дата, на която можем да изпитваме национална гордост. Какво е движело българите тогава? Кауза, национален идеал, амбиции?

– Безспорно това е несправедливостта, сторена в Берлин от великите сили, спрямо българите. Народът ни се уповава на заветите, завещаани от Левски и Ботев, съумява да се обедини за общо действие и подобно на свит юмрук да удари по масата на европейската политика, за да я разтресе, поставяйки българския национален въпрос като първостепенно питане за дипломатическите кръгове на стария континент. Оттук нататък, до края на Първата световна война, проблемът за разделението на българската нация ще остане основен за висшите кръгове в Европа. За съжаление, така нареченото второ поколение български политици, израснали като личности в свободна България, се оказаха неспособни да реализират националните ни цели. Това е урок, който винаги трябва да помним.

– Според историческите факти и тогава е имало опасения как ще реагира Европа, какво ще направят великите сили. Как българската дипломация преодолява страховете?

– Народът е онази движеща сила, принудила българските политици да действат, а и те съзнават отговорността върху плещите си. Спокойно може да се каже, че възжеланията на нацията и на нейните водачи са в синхрон към онзи исторически момент – обстоятелство, което по-късно ще се размие. Именно покрай Съединението и последвалите го събития ще се забележат първите сигнали за разнотий между народ и политическа класа. Чрез Топханенския акт софийското правителство отстъпва на Османска Турция т. нар. Тъмръшка република – няколко села в Родопите, в които източнорумелийските власти така и не успяват да въведат порядък. Това е отстъпление от общонародното дело, един вид откупване на Съединението, защитено вече в Сръбско-българската война. Оттук нататък българската дипломация ще прави низ от компромиси, струващи крушението на националния ни идеал.

– Има един въпрос, който винаги се поставя на датата 6 септември. Защо царска Русия е била против Съединението, нали това е шанс на Балканите да има по-влиятелна славянска държава?

– През последните 30 години историческите дати и събития, свързани с миналото ни след Освобождението се превърнаха в диспут „за“ и „против“ Русия, наместо да се обединим около подвига на дедите ни и отдавайки почит към тях за миг да си спомним, че преди всичко сме българи. Този напълно изкуствен спор се привнася от една малка, но шумна група сини шамани, оперни журналисти и социални антрополози. Те, всичките до един, бяха деца на видни партийци, което ги превърна в активни комсомолци, млади членове на БКП или сътрудници на Държавна сигурност, а често – всичко гореизброено в едно. Освен това, доста от тези другари получиха образованието си в Москва, където безпроблемно бяха изпатени от родителите си, докато обикновените български граждани

трябваше да се сдобият с куп бележки за благонадеждност, за да започнат да следват в София. Вече повече от три десетилетия подобни личности ни убеждават, че за всичко лошо, случило се на българите, е виновна Русия или Съветският съюз. Честите оперетни изяви на новите демократи бяха и си остават едно от грозните лица на действителността ни.

Затова ми позволете да споделя няколко исторически факта, а нашите читатели сами да си направят изводите. През 1881 г. княз Александър Батенберг извършва безкръвен държавен преврат, търсейки подкрепата на новия руски император Александър III, син на убития от терористи-народоволци цар-освободител. От Санкт Петербург дават благословията си за намеренията на българския монарх и активно му помагат за тяхното осъществяване, но след известно време настъпва разрыв между императора и княза. Оттук се поражда политическата неприязнь на царя към княз Александър Батенберг, защото веднъж повикан от българския владетел за помощ, последният започва сложна дипломатическа игра с руските опоненти на Балканския полуостров.

Самият император Александър III, непритежаващ широкия кръгзор на баща си, допуска редица грешки спрямо България, но той не прехвърля негативното си отношение от княза и към българския народ. Би било добре да се напомним, че именно Санкт Петербург възпира Османска Турция да нападне съединеното княжество. Ударът в гърба идва откъм Сърбия, която по това време е държава-клиент на Австро-Унгария. Как би завършила една българо-турска война през 1885 г. никога няма да узнаем, но е уместно да се припомним, че през 1876 г. Сърбия се изправя сама срещу Османска Турция като губи военния сблъсък. Считаю, че си струва да се замислим върху тези обстоятелства, за да се оформи една по-реална оценка за посочените събития.

– Според Вас какво слага началото на драматичното разделение сред българския елит и сред българското общество, което днес показва неспособност да застана зад обща цел, кауза, национални приоритети? Кога започва този процес?

– Основната разделителна линия в новата ни история са двете национални катастрофи, за които главен виновник е цар Фердинанд и кликата около него. Както по-късно пише неговият учител по български език Добри Ганчев, монархът лъгал много – политиките в страната си, водещите европейски сили, а най-после излъгал и самия себе си. Всъщност излъган остана българския народ, чийто национален идеал бе пратен в историческо забвение. Националните катастрофи, особено втората, очертана от Ньойския договор прокарва разделителната бразда между българите. Повече от 100 години ние търпим последствията от документа, подписан в луксозния парижки квартал, обрекъл нацията ни вечно да накуцва и да догонва.

– Кое с днешна дата е най-пагубното разделение сред българското общество? Русофили и русофоби, глобалисти и антиглобалисти, либерали и консерватори?

– Считаю, че до голяма степен това са изкуствено привнесени противоречия. Големият конфликт във всяко общество е между бедните и богатите. Така е и у нас. Наскоро една дама, съпруга на известен български бизнесмен, се е похвалила в социалните мрежи със скъпия си автомобил. Оставам настрана безвкусицата на тази демонстрация, но проблемът е, че тя става на фона на разправията около символично увеличение на пенсиите на нашите майки и бащи, баби и дядовци. Не чак толкова отдавна подобно положение щеше да се нарече предреволюционна ситуация. После не бива да се учудваме защо историята в определен момент носи радикални политически изменения, след

които обикновено следват бързи извънредни съдилища, неособено снизходителни към хората, демонстриращи луксозния си начин на живот.

– България става по-голяма и по-силна с акта на Съединението, което води и до Сръбско-българската война. Обречени ли сме на Балканите на вечно съперничество? Питам ви и в контекста на редица исторически събития, които водят до днешното състояние на българо-македонските отношения.

– Региони като Балканите, Близкият изток и Кавказ са обречени да бъдат арена на съприкосновение между великите сили. Това са стратегически точки в глобалната политика, а този, който наложи влиянието си в тях, получава необходимия инструментариум да управлява света. Отношенията между София и Скопие са част от играта между мощните държави и разните богати кръгове от планетарен характер, притежаващи огромни ресурси. Те имат потенциала набързо да решат споровете между България и Република Северна Македония, но за наше щастие между световните гиганти съществуват немалко противоречия, които засега ни позволяват да удържаме фронта.

– Позволете още няколко актуални въпроса. Готови ли са на компромиси в Скопие, за да бъде вдигнато българското вето върху началото на европреговорите, или се изчаква редовно правителство, за да продължи по старому, надявайки се на натиск върху България от страна на Брюксел, на САЩ?

– Нашите югозападни съседи не могат да си позволят компромис, тъй като това означава отстъпление от догмите на македонизма, който след Преспанския договор можем спокойно да наричаме северномакедонизъм. Всеки пробив в тезите на северномакедонизма лишават от смисъл самото съществуване на Република Северна Македония и на северномакедонската нация. Наскоро парламентът в Скопие прие декларация, ясно демонстрираща обстоятелството, че политиките край Вардар са се хвърлили на амбразура, за да опазят северномакедонизма. Това не е изненада и не бива да ни учудва. Далеч по-притеснително е поведението на служебното правителство в София, подаващо сигнали, че българската позиция може да се измени в полза на югозападния ни съсед. Натискът над страната ни е огромен, което пролича от общобалканската среща в Блед, проведена преди няколко дни. Публично България, в лицето на президента Румен Радев, в буквалния смисъл на думата бе атакувана от разни страни, включително от сръбския държавен глава Александър Вучич и от албанския премиер Еди Рама, незнаят защо решили, че притежават правото да говорят от името на Европейския съюз. Спокойно може да се каже, че и двамата си изпуснаха нервите, при това пред широка публика. Господин Радев запази самообладание пред аудиторията, но в телевизионно интервю сподели, че натискът над страната ни за провеждането на междуправителствената конференция между ЕС и Република Северна Македония ще се засилва. Опасявам се, че обществото ни започва да бъде подготвяно за фаталната крачка, която управляващите могат да сторят под давлението на Вашингтон и на Брюксел. Впрочем дали тя няма да се осъществи, заради американското внимание, показано към условно наречения харвардско-канадски политически проект, за който се говори, че ще бъде реализиран от министри, назначени от президента Радев? За мен едно е повече от сигурно. Всякакви отстъпки към югозападния ни съсед, при настоящото състояние на двустранни отношения между София и Скопие, ще е равносилно на национално предателство. Нека видим кой ще бъде онзи, който ще сложи черно петно върху името си вовеки, защото историята е вечен съдник.

– Позицията ни спрямо Република Север-

на Македония обедини голяма част от българското общество, напомним ни за националния идеал от миналото, който имаме кураж да преследваме. Допускате ли, че можем да се огнем под чужд натиск?

– Имал съм и друг път възможността да го кажа – песимист съм, че българската политическа класа ще защити националния ни интерес. В своята отстъпчивост и раболепие тя не познава граници.

– От друга страна, българският интерес налага РСМ да бъде член на Европейския съюз. Как да постигнем баланс?

– Позволете ми да Ви отговоря с въпрос! Какъв интерес имаме от влизането в ЕС на коминтерно-титовски антибългарски проект, какъвто е Република Северна Македония? Скопските политици продължават да живеят в някаква своя Югославия, поради което си мислят, че те определят правилата на политическата игра. СФРЮ обаче вече не съществува, а маршал Тито отдавна е покойник. Северномакедонизмът изгуби най-силния си съюзник – югославизма, а сега се опитва да реанимира част от него в лицето на бивши югорепублики като Словения, Хърватска и Сърбия. Ако скопските политици възнамеряват да внесат в ЕС титовизма, то действително е по-добре те да останат в кухи откъм съдържание сръбски инициативи като „Отворени Балкани“. Проблемът за тях е, че албанците в югозападния ни съсед няма да позволят поредната преградка между югосърбизма и северномакедонизма. Казано с други думи, управляващите край Вардар са в омагьосан кръг, създаден от самите тях. Нека положат усилия да излязат от него, за да си отворят пътя към ЕС, а да не размахват пръст, разчитайки на външна подкрепа. Скопие следва да се съобразява със София, а не обратното.

– Въпреки че на фасадата на българския парламент стои лозунг „Съединението прави силата“, вървим към трети парламентарни избори. Защо? Какво пречи на политическите партии, на които делегирахме доверие, да се обединят около няколко приоритета? Егоизъм, задкулисие, инфантилност?

– През пролетта ние излязохме от един квазиавторитарен режим, който не стигна до окончателно оформяне единствено поради страха от Брюксел и възможното спиране на европейските финансови потоци, благодарение на които се купуват луксозни возила. Само допреди няколко месеца имаме партия-държава, влетена във всички административни структури, независимо дали те са на ниско или на високо управленско ниво. Нейното присъствие в тях продължава и до момента, толкова са дълбоки корените ѝ. Имаше и всевластен лидер, водач, наставник, имащ последната дума във всичко, или поне така ни се внушаваше. Това напоява ли Ви за нещо?

След всяко падане от власт на подобен режим обществото преминава през период на силна политическа турбуленция. Достатъчно е да си спомним първите години след 10 ноември 1989 г. Разликата е, че тогава имаше надежда, а сега тя отсъства. Отиде си заедно с двата милиона българи, потърсили по-добрия живот навън. Да, възможно е сегашната криза да се дължи на егоизъм, задкулисие и инфантилизъм, както Ви отбелязвате, но към тях е необходимо да добавим и нежеланието за промяна на политическия модел у нас.

Онези формации, които не знам защо масово биват наричани партии на промяната са най-големите длъжници на обществото ни. Те нагледно демонстрираха слабостта си, оправдавана чрез прехвърлянето на вината към другия. На Хитлер са му били виновни евреите, на Сталин кулаците, а на Пол Пот цялото общество. Докъде ще стигнем, ако продължаваме така с новата презумпция за виновност? Отговорът ми се вижда твърде тъжен.